

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo, — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgoveškega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—, Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 92

Maribor, sreda, dne 17. novembra 1937

Leto XII

Romunske politične homatije

»Koncentracijska vlada«.

Vlada Taresca je odstopila in kralj Karol je povelil mandat Mihalahu, voditelju kmečke stranke. Mihalah pa je mandat vrnil, ker je kralj stavil nekatere pogoje, ki jih kmečka stranka ni hotela sprejeti. Predvsem je Mihalah odklonil, da bi sprejel v svoj kabinet bivšega kmečkega voditelja Vajda Voevoda, ki očitno simpatizira s fašizmom. Novo vlado bo sestavil liberalec Tarescu, t. j. dosedanji ministrski predsednik, ki mu pofašistenje njegovega kabineta ne dela skrbi.

Kmečka stranka je izjavila, da njeni poslanci ne bodo več prihajali v parlament, ker je skupščini mandat že potekel.

Kitajski umik

Nadmoč japonskega orožja

je očitna. Po padcu Šangaja so pričeli Japonci pritiskati proti Nankingu, glavnemu mestu Kitajske. Kitajci, odrinjeni od morskoga obrežja, ne morejo več preprečevati, niti motiti izkrcavanja japonskih čet, ki se vrši v pospešenem tempu.

Manj srečno roko imajo Japonci na severnem bojišču v pokrajini Šansi, kjer imajo Kitajci v tkzv. rdeči armadi najboljše del svoje vojske.

Vesile, ki za večje vojne konflikte še vedno niso pripravljene, se trudijo zavezati požar na daljnem vzhodu. Razgovori z Japonci se vodijo popolnoma v duhu kravjih kupčij. Gre za gospodarske in posestne interese, ki se rešujejo samo z mešetarnjenjem, le nepoučeno ljudstvo misli, da gre za kakšne vzvišene cilje.

Švedija za reformo Društva narodov

in resnično zaščito držav pred napadalci.

Švedski zunanji minister Sandler je izjavil v Upsali, da so v Društvu narodov potrebne reforme. Društvo narodov mora nuditi varstvo in izpolnjevati obveznosti. V današnjem položaju pa to ni slučaj. Če se švedski predlogi ne bi upoštevali, ne bo izpolnjevala sprejetih dolžnosti ter bo z individualno akcijo zaščitila svojo svobodo in neodvisnost.

Dogovor med Italijo, Nemčijo in Japonsko

Takozvani protikomunistični blok.

Nemčija in Japonska sta že 25. novembra 1936 podpisali takozvani protikomunistični pakt. Dne 6. nov. 1937 se je paktu pridružila tudi Italija. — Pakt baje ni naperjen proti nobeni državi, niti proti Rusiji. Pakt je sklenjen v varstvo miru in reda, ki ga ogroža komunizem med narodi.

V Angliji menijo, da je dogovor med tremi državami pravzaprav vojni pakt.

Tri države povabijo tudi druge države za pristop k paktu v varstvo — kulture in civilizacije. Glavna ost je naperjena proti Angliji in Rusiji.

Trgovina z žitom se izplača. Čehoslovaška žitna družba je imela v preteklem letu 2,93 milijonov Kč dobička.

Skupščina Delavske zbornice

Delavski parlament je razpravljal o proračunu in važnih socialno-političnih vprašanjih

Ker niso bile pravočasno razpisane volitve v Delavsko zbornico, temveč je minister za socialno politiko podaljšal mandate dosedanjim delegatom do konca t. l., se je po dolgem presledku minulo nedeljo, dne 14. novembra sestala skupščina Delavske zbornice, ki je razpravljala predvsem o proračunu za leto 1938. in o drugih socialno-zaščitnih vprašanjih nameščencev in delavstva.

Predsednik zbornice s. Jakomin je ob otvoritvi pozdravil zastopnika ministra socialne politike g. dr. Bogataja in zastopnika banovine g. dr. Karlina, nakar je sporočil ministrski odlok, s katerim je bilo razrešenih sedem članov skupščine, na njih mesto pa so bili poklicani Ropert Ivan, Gerdej Anton, Pivka Karmen, Tomaž Kaučič, Anton Blažek, Vidrger Jože in dr. Vatovec. Predsednik je dalje ugotovil, da je od 60 delegatov navzočih 59, nato pa podal obširno poročilo o delovanju in stremljenju D. Z. in strokovnih organizacij za izpopolnitev socialne zakonodaje in njeno izvajanje. Strokovne organizacije so s svojimi akcijami dosegle, da je bilo sklenjeno večje število kolektivnih pogodb in uspešno zaključenih mezd-nih gibanj, pri čemur je sodelovala tudi D. Z. V 194 obratih je bilo izvoljenih 779 obratnih zaupnikov, 78 rudarskih zaupnikov, v poletni sezoni pa še večje število delavskih obratnih zaupnikov v stavbinski stroki. — Zaupniška funkcija bi morala trajati vsaj 2 do 3 leta, volitve pa naj bi se vršile šele meseca maja, ko je večja zaposlitev. D. Z. se je trudila, da se izdajo in izvajajo socialno-zaščitne navedbe. Ker se socialna zakonodaja ne izvaja, si mora delavstvo pogosto s pravdami priboriti svoje pravice. D. Z. mora žal nuditi pravno zaščito le preganjanim obratnim zaupnikom in pa v onih pramerih, ko gre za načelno važne razsodbe.

Poročilo tajnika s. Uratnika

O socialnem položaju delavcev in nameščencev, socialni zaščiti, gospodarskih prilikah itd. je v lepem referatu obširno poročal tajnik s. Uratnik, ki je navajal, da število zaposlenih sicer narašča, kljub temu pa se mora naraščaj delovne sile izseljevati. Zlasti hudo je v tem pogledu v rudarski stroki, v umskih poklicih vsled velikega prirastka intelektualne mladine. Na jugu se razvija železna industrija, poljedelski sezonski delavci so odšli letos v večjem številu tudi v Nemčijo, v Francijo pa vsako leto. Izgleda, da bodo dobili rudarji še v večjem številu zaposlitev v Franciji in morda tudi v Belgiji. Zaposlitev se je nekoliko zvišala v stavbinski stroki, lesni industriji, pa tudi v tekstilni industriji še vedno narašča, čeprav se je bati, da bo to najmočnejšo industrijo slej ko prej zadela kriza. V Sloveniji narašča prebivalstvo mnogo hitreje kakor prilike za zaposlitev, zlasti, ker je večina kmečkih posestev mnogo premajhna, da bi zadoščala za preživljanje ljudi. D. Z. bo pomagala ustanoviti socialno-ekonomski institut, ki se bo intenzivno pečal z vsemi takimi in podobnimi

vprašanji. Dalje je s. Uratnik ožigosal briskiranje socialne zakonodaje, povdarjajoč, da je treba inspekcijo dela okrečiti, dolžnost nadzornih oblasti pa je, da vsa stremljenja v tem pravcu podpirajo. Izšle so uredbe o minimalnih mezdah, zapiranju in odpiranju lokalov, o starostnem zavarovanju, ki so sicer nepopolne in bo naloga strokovnih organizacij in D. Z., da se čimpreje izpopolnijo. Nujno potrebna je uredba o delavskih izkaznicah, ker vlada v tem oziru prava anarhija. — Imamo sicer določila o delovnem času, toda namesto 8 ur se v tekstilni stroki delavstvo zaposluje še vedno celo po 12 ur. Kolektivna pogodba, ki je bila lansko leto sklenjena, se ne uvažuje, zato naj se nikdo ne čudi, ako bo zopet izbruhnili še večji gnjev, kakor ob priliki stavke lansko leto. (Dolgotrajno odobravanje.)

Blagajniško poročilo

je podal s. Bricelj, poročilo finančne kontrole predsednik Rozman, o proračunu za leto 1938. pa je poročal predsednik finančnega odbora F. Rešek. Proračun predvideva 2 milijona 300.000 Din dohodkov in toliko izdatkov. Izredni proračun pa Din 300.000, kateri znesek je namenjen za izvedbo volitev v D. Z.

S. Svetek je v imenu kluba Strokovne komisije podal naslednjo izjavo:

Klub svobodnih strokovnih organizacij bo glasoval za proračun Delavske zbornice za leto 1938., čeravno mora povdariti, da bo storil to le v težnji, da zbornico kot ustanovo ne oškoduje.

Sicer pa ima naš klub dovolj vzrokov, biti s postopanjem napram zbornici s strani nadzorne oblasti skrajno nezadovoljen.

Predvsem smatra, da je podaljšanje mandatom preko poslovne periode skrajno škodljivo, ker se sili s tem ustanovo v stanje negotovosti in otežkuje priliv novih svežih sil, ki se porajajo zunaj v delavskem pokretu.

K tej negotovosti pa prispevajo še intervencije nadzorne oblasti, kakršna je bila ona, pri kateri je bila vrsta intelektualno visoko stoječih delegatov razrešenih funkcije z navedbo vzroka, ki je mogoče formalno do neke mere utemeljen, moralno pa povsem zgrešen.

Krono nesigurnosti in omalovaževanja delavskih zbornic pa tvorijo poblastila finančnega zakona g. ministra za socialno politiko, ki lahko z eno potezo peresa spremeni ne samo funkcijo, temveč sam temelj delavskih zbornic, za katere so se strokovne organizacije borile celega pol stoletja in ki so se končno rodile iz gorja in prelite krvi v svetovni vojni ustanovljene nove države.

Klub svobodnih strokovnih organizacij v Delavski zbornici povdarja, da v tako okrnjeno Delavsko zbornico ne more več zaupati, glasuje pa za proračun le v nadi, da se bodo te razmere že v bližnji bodočnosti temeljito izpremenile in da bo Delavska zbornica postala res delavska.

Temu cilju je posvečen tudi ves naš boj.

Tudi klubova predsednika JSZ inž. Žumer in NSZ Kosem sta izjavila, da bodeta njihova kluba glasovala za proračun in se izrekla za izvedbo volitev v D. Z.

Sledila je debata, ki je bila živahna in vseskozi na višku. S. Jelen je govoril o koalicijski svobodi in navajal številne kazni, ki jih izrekajo upravne oblasti nad referenti in razen tega tudi često prepovedujejo po-

sameznim referentom govoriti, dočim se delodajalcem, ki na anketah javno izjavljajo, da se ne bodo pokoravali socialno-zaščitnim zakonom, ne zgodi ničesar. Dalje je ožigosal postopanje mariborskega občinskega odbora, ki je oddal prostore namenjene za delavski azil nekemu klerikalnemu društvu za dobo 15 let v najem, z motivacijo, da so ti prostori neprimerni za delavski azil. — Poslopje je bilo zgrajeno iz posojila borze dela. Dopotujoči delavci, zlasti pa izgnanci iz Avstrije morajo radi tega postopanja prenočevati po kletih in hlevih. — Delegat Zemljčič je v imenu nameščenskega odseka podal daljšo izjavo, ki zahteva uvedbo 40-urnega tednika, nedeljskega počitka, angleške sobote itd. — Lombardo je govoril o samoupravi D. Z. in med drugim navajal, da sta bila dva delavca odpuščena, ker nista hotela pristopiti k »Sokolu«. S. Toman je govoril o izvajanju socialne zakonodaje in zlasti kritiziral postopanje z vajenci, ki se jih izkorišča do skrajnosti. S. Sova je govoril o načinu delitve podpor odpuščenim obratnim zaupnikom, o čemur je odločala policija in sreska načelstva. — Naglasil je, da so delavci že zreli in v stanju, da brez nadzorstva gospodarijo s svojim denarjem. — Rozman Peter je govoril o razmerah pri OUZD, brezposelnih podporah, minimalnih mezdah itd. — S. Godnik je poročal o položaju odpuščenih delavcev Westnove tovarne in njih bedi, inspekciji dela, starostnem zavarovanju in morebitni zamenjavi poslopja D. Z. v Celju. — Kores je zahteval zaščito in odškodnino za vajence, s. Kerč je govoril o nadurnem delu, nočni službi, zaposlitvi mladoletnih in kaznovanju delavcev v tekstilni stroki. — S. Selanova je orisala bedni položaj hišnih gospodinskih pomočnic in zahtevala uvedbo starostnega zavarovanja. — Delegatinja Godiš je zahtevala zakon o zaščiti hišnih gospodinskih poslov. Končno je govoril še s. Arh o mezdnem gibanju v državnih rudnikih. Živo je orisal izrabljanje rudarjev in samovoljno postopanje v pogledu določanja mezd v teh rudnikih. Zahteval je dalje, da se oblasti pobrigajo za sklenitev reciprocitete s tujimi državami, zlasti s Francijo, kjer živi ogromno število naših izseljencev. Predlagal je, da D. Z. podvzame primerne korake v zaščito rudarjev.

Skupščina je nato prešla h glasovanju. Novi proračun, kakor tudi vsi predlogi, so bili sprejeti soglasno. — Sprejet je bil dalje tudi pravilnik o fondu za pravno zaščito in pooblaščen upravni odbor, da sporazumno s celjskim delavstvom zamenja dosedanje zbornično poslopje v smislu tozadevnega načrta, ako bodo pogoji odgovarjali potrebam prizadetega delavstva.

Skupščina je bila izraz želje vsega delavstva, da se Delavski zbornici povrnejo avtonomne pravice in čimpreje izvedejo svobodne volitve,

ker le tako bo D. Z. lahko vršila velike naloge v korist delavcev in nameščencev.

—(—

Dan slavnega spomina! Madrid se brani že nad eno leto

Socialistična delavska internacionala je poslala španskemu ministrskemu predsedniku s. Negrinu in socialistični stranki ta-le brzjav:

V prvih dneh novembra je poteklo eno leto, odkar se je zgodil čudež pred Madridom, ki je povzročil, da bo zapisano ime mučeniškega mesta za večne čase v analih zgodovine, kot simbol junaštva in vztrajnosti v službi za svobodo.

Povodom obletnice zmagoslavnega odpora hočemo ponovno izreči junaškim borcem in vsemu ljudstvu v španski republici našo zahvalo, občudovanje in mu zagotoviti našo bratsko solidarnost v boju proti mednarodnemu fašizmu.

Naj živi svoboda v Španiji in na vsem svetu!

Za Socialistično delavsko internacionalo:

De Brouckère, predsednik.
Adler Friderik, tajnik.

Brez posebnih dogodkov na bojiščih

Na bojiščih v Španiji že par tednov ni skoro nobenih pomembnejših bojev. Izgleda, da je bližajoča se zima, z nastopajočim slabim vremenom za dalj časa prekinila vse operacije. Posamezne vesti govore sicer o nameri generala Franca, da začne z novo ofenzivo na vsej fronti od Pirenejev do Almerije, toda te domneve so precej neresne, ker za tak sunek nedorostaje Francu ne samo vojaštva, ampak tudi vseh drugih tehničnih pripomočkov.

Zatrjuje se, da je pomoč Italije generalu Francu precej popustila. Ako je to res, potem je treba iskati razloge za to v gospodarskem položaju Italije.

Italija je zabila v špansko pustolovščino ogromno denarja. Zato ni izključeno, da tudi Rim danes nagiba k angleškemu stališču, da bi se naj špansko vprašanje rešilo s kompromisom. Nemčija je istotako gospo-

darsko pri koncu svojih moči. Iz ostankov in nadomestkov krpa na svojem gospodarstvu, ki grozi pokopati pod seboj nemški fašizem.

Azana na fronti

Španski predsednik republike Azana je bil v spremstvu predsednika vlade Negrina par dni na bojišču. Ko se je vrnil v Valencijo je izdal proglas na vojsko, v katerem izjavlja svoje zadovoljstvo nad tem kar je videl, zlasti pa nad rastočo disciplino in navdušenjem, ki preveva republikanske vrste.

Nabiralna akcija angleške delavske stranke za Španijo

Angleška delavska stranka je izvedla v soboto, dne 13. t. m. po vsej državi nabiralno akcijo pod geslom: »Mleko za matere in otroke demokratske Španije«.

Doma in po svetu

Državni proračun za 1938-39. Narodna skupščina se sestane 19. ali 20. t. m. Finančni minister predloži najbrže že prvi seji narodne skupščine državni proračun za poslovno leto 1938-39.

Delavcem v železniški službi bodo zvišali mezde do največ 10 odstotkov. Letno bo znašal povišek za vse železniške delavce 22 milijonov dinarjev.

V dr. Mačkovem gibanju imajo tudi — neprijetne elemente. V Splitu je bil sestanek bivše HSS, na katerem je govoril poslanec z dr. Mačkove liste Paško Kaliterna. Pritoževal se je, da nekateri elementi v gibanju hočejo nekaj novega ter ne poznajo reda in discipline. To so elementi z ideologijo, ki se ne razlikuje mnogo od ideologije Puniše Račića in Jevtića. Ti ljudje spadajo med četnike. Stjepan Radič nas je učil, da nismo za komunizem, istotako pa tudi mi kličemo »proč s fašizmom«. To mora veljati tudi za tisto pokvarjeno gospodo, ki se skriva za imenom dr. Mačka, da mu s strani vbadajo nož med rebra. Tudi pri nas imamo ljudi, ki so po zaupanju prišli do vplivnih mest, pa sedaj obračajo hrbet narodu ter ne delajo v duhu naroda.

Promocija. Na dunajski univerzi je dne 12. t. m. promoviral za doktorja vsega zdravilstva Harry M.

Menton, sin s. Jože Mentona iz Brežic. Čestitamo!

»Srebrna nedelja« na Čehoslovaškem. Organizacija zasebnih nameščencev v ČSR je pokrenila akcijo proti temu, da bi bile na tkzv. srebrno nedeljo pred Božičem trgovine odprte.

Kaj meni »Populaire« o bruseljski konferenci. Francosko bratsko glasilo »Populaire« pravi, da je sodelovanje Zedinjenih držav na konferenci najpomembnejše. Prav zato lahko pričakujemo dobre rezultate. Prezreti pa ne smemo, da je Roosevelt prehitel ameriško javno mnenje, dočim so angleški diplomati daleč za angleškim javnim mnenjem. — Iskreno želimo uspeh konference tudi mi, toda evropska demokracija mora aktivno sodelovati, ker sicer ostane Amerika osamljena.

Anglija z vsemi in z nikomur. Te dni obiskuje razne evropske centre angleški lord Halifax. Njegovemu obisku v Berlinu in Rimu pripisujejo velik pomen. Bajje ponuja Halifax v imenu Anglije 50letni mir. Namesto kolonij naj bi Nemčija dobila svobodno roko v srednji Evropi. Tako se trguje z narodi in državami.

Vojna pomeni dobiček za kapitaliste. Vojni poročevalci z bojišč na Kitajskem poročajo, da ima japonska armada za svoje prevoze velikansko število vojaških tovornih avtomobilov na razpolago. 90 odstot-

kov teh avtomobilov je — ameriškega izvora!

Žrtve vojne. V bakrenih rudnikih v kraju Kenaši v pokrajini Nagano na Japonskem je zemlja zasula 300 rudarjev. Baker je potreben za vojno, treba je kopati, kdo bi mislil na varnost življenja rudarjev. Tak je imperijalizem.

Železniške tarife za blago zvišajo

Jugoslovske železniške tarife so bile uvedene leta 1929. ter zvišane za deset odtočkov leta 1933. Sedaj izdelujejo nov načrt tarife, po katerem se zvišajo zlasti tarife za vagonsko blago, dočim se za kosovno blago nekoliko znižajo. Jugoslovske železnice so že daljšo dobo aktivne ter donajajo dobiček državi in v podporo rečne plovlitbe, ker rečni in pomorski promet nista aktivna.

V principu je železniški promet opora gospodarskega in tudi socialnega razvoja. Zakaj, čim ugodnejši in cenejši so prometni pomočki, tembolj se razmahne tudi gospodarstvo in tem ugodnejši so pogoji za kupovalce.

V železniškem ministrstvu pravijo, da so tudi druge države povišale železniške tarife. Tu pa je razlika. Drugod so bile železnice pasivne, pri nas pa niso, marveč so baje aktivne za 400 milijonov dinarjev. Sploh pa so pri nas prometne tarife previsoke in so zato znatna ovira prometu in breme konzuma.

Novo tarifo nameravajo uvesti že s 1. januarjem 1938.

A. M. de Jong:

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjeja Geysena

»No, to lahko poveš prihodnjič enkrat.« se je smejal Goort. »Ni treba, da poveš vse naenkrat, sicer skoro ne boš vedel nobenih novic več.« Toda Mereyntje si ni mogel tega odpustiti, še manj razumeti. Kako le je mogel kaj takega pozabiti? Toda njegova ljuba gospa je pričela takoj nekaj pripovedovati, pa ga je čisto zmotila, da je pozabil na lastne zadeve.

Potem sta se nekaj časa vozila po reki sem ter tje. Vrč je tu in tam dvignil iz vode košaro z jeguljami in stresel jegulje v čoln. Mereyntjeja je vse to močno zanimalo, da je kmalu zopet pozabil na vse in dal duška svojemu veselju in začudenju, ko je videl, kako je padla debela jegulja, zvijajoč se, v ribjo kangljo.

»Ali so vse te košare z jeguljami tvoje, Vrč?« je vprašal začudeno.

»Vse mreže, ki so nastavljene v rečni strugi, so prav tako moje, kot vseh ostalih, kajti riba je prosta in je last vsakogar.«

Za Mereyntjeja je bil ta odgovor tako jase, da ni staval nobenih novih neprijetnih vprašanj. Lov tudi sicer ni trajal več dolgo, pristala sta ob bregu, šla po nasipu navzgor in jo potem mahnila čez polje.

Spotoma je začel Mereyntje pogovor o go-

71

spodu Valterju; »da li Vrč ve, kako zelo zna biti svojeglaven.«

»Kako svojeglaven?« je vprašal divji lovec.

»No, muhast — komičen, neumen.« je izjavil dečko. »Včasih po cele dneve ne govori s svojo ženo.«

»To je gotovo hudo,« je odvrnil divji lovec. »Zdi se mi, da bi ti kaj takega ne presnel dolgo!«

»Jaz?... Nel« je odgovoril Mereyntje in z vzdihom dodal:

»Jaz bi rad vsak dan govoril z njo... Ali ni vendar tako lepa, he, Vrč?«

Goort se je smejal in gledal svojemu malemu prijatelju in obraz, ki je ves žarel od nežnosti.

»Ti zelo ljubiš gospo Valterjevo,« je rekel, da bi ga dražil.

»Ti vendar tudi?« Človek jo more imeti rad, ako bi hotel ali ne!«

»Jaz... jaz imam gospoda Valterja mnogo raji,« ga je jezil Goort. »Ta mestna damica pač ni nič za mene.«

»Oh ti!« ga je užaljen zaničevalno prekinil Mereyntje, iščoč besed, kako bi se osvetil svojemu prijatelju in maščeval svojo ljubo gospo. »Ti... ljubiš najbrž bolj tako divjo ženščino, kot je Janekee, he? Ti si blazen.«

Vrč se ni več smejal. Mrko je pogledal svojega presenečenega malega prijatelja in obraz. Njegove oči so vzplamtševale. Teško in s hripavim glasom je rekel:

»Kaj takega mi ne smeš nikdar več reči, Me-

reyntje... Tega ne maram slišati... in bi se utegnla skregati.«

Prestrašen je zrl Mereyntje v njegov jezni obraz. Potem pa je odvrnil pomirljivo:

»Ni treba, da si takoj hud radi tega... to je vendar šala... in... in... ti si tudi grdo govoril o lepi gospej!«

Toda Vrčeva jeza se je med tem poglela. Položil je svojo težko roko na ramo malega dečka in se smejal, radi kakšnih smešnih stvari sta se bila sporekla.

»Nikar se ne kregajva radi žensk, Mereyntje, kar se tega tiče, sva le preveč narazen v letih. Pozneje enkrat, ko postaneš velik, se boš še vedno lahko radi tega sporekel s svojimi vrstniki. Midva pa ostaneva raji dobra prijatelja in pustiva ženske ob strani.«

Mereyntjeju se je zdela beseda »ženska« za njegovo ljubo gospo zopet nekoliko žaljiva, toda ni hotel, da bi znova pričel spor, pa je samo nemo prikimal. Tako sta hodila precej časa, ne da bi govorila in se vedno bolj oddaljevala od vasi. Nazadnje je vprašal Mereyntje:

»Kam pa pravzaprav greva, Vrč?«

Ta pa je samo odmajal z glavo in ni ničesar odgovoril. Srepo je zrl na malo hišo, ki je stala nekoli oddaljena od poti sredi polja. Brez obotavljenja je preskočil ograjo, zavil okoli hišnega ogla in pogledal pri oknu v sobo. Začuden je priskakljal Mereyntje za njim in ga vprašal:

»Ali stanuje kdo tukaj, ki ga poznaš, Vrč?«

(Dalje prihodnjč.)

formiral, v kateri plačilni skupini pa je bil do zadnjih mesecev glavni skupnik martinarne? Clankar seveda zagovarja MAO. Saj ga lahko, ko je pa njegova organizacija na račun MAO oživela. Kdo pa je zasedal v MAO takrat, ko je bil akt o razrešitvi zupnikov, ki se je naslanjal nanj, razobešen pri KID. Očita razprave v Ljubljani v letu 1934. Tega pa ne omenja, da so bile le dva dni in so znašale dnevnice po Din 30 dnevno. Ko so bile pa razprave letos v Ljubljani, so trajale 28 dni in vsakdo je dobil Din 120 dnevnic, polno mezdo in še voznino. Mi vemo, da je eden teh zastopnikov v Ljubljani dobil za 28 dni celih Din 3496 (reci tritisočstiristošestdesetdeset dinarjev). Kaj pravite, kdo je to plačal? Mi delavci, in nihče drugi! Omenja, da se je na shodih drugače rohnelo, kakor pa se je delalo. Res je to — in v letu 1937 se je to zgodilo? Kdo pa so bili ti govorniki v tem letu? Naj se gospoda malo potiplje, pa bo videla, da ni treba daleč iti — če je sploh treba kam iti. Nekaj drugega pa je bilo, 12 javnih shodov v letu 1934, kjer so sodelovale vse tri delavske organizacije, ne pa MAO in je bil tudi uspeh tu. Taprat se je pokazalo, kdo pravilno zastopa delavsko stvar in kdo ne in kdo je zaupanja vreden! Anonimni člankar v »Delavski pravici« naltoluje, da se je l. 1934 izgubilo premog, drva, družinsko in stanovanjsko doklado — vendar to se ni zgodilo leta 1934, nego leta 1932. In sicer v dneh 29., 30. in 31. marca, ko je tozadevni zapisnik podpisala JSZ z J. Jeramom vred. In ne le to, tudi 5 odst. znižanje mezd se je tedaj podpisalo — zamolčali ste pa tedaj to, da je tovarna preklcala odpoved podano delavskim zupnikom, tako da so se tudi še od 16. marca 1932. naprej nahajali v službi. In kaj ste napravili ob kolektivni pogodbi v letu 1937, to čutimo že vedno mi vsi na svojih plečih in v svojih kuvertah. Kolektivna pogodba iz l. 1934 je pa v ponos meni in vsemu delavstvu in kadar si bomo spet priborili to nazaj, kar smo s to pogodbo imeli, bomo lahko zadovoljni vsi. Kako je z današnjo, vprašajte Vaše nenastavljene člane ali pa one, ki imajo po tri, štiri sinove v tovarni, pa Vam bodo povedali kakšen zločin ste napravili. Ozrite se samo po nekaterih obratih in tam naj Vam povedo razliko med 1934 in 1937! Prvi zločin ste napravili pri Slogradu, drugi je bil pa pri KID. Kdo je zdaj priljubljen pri KID in kako se upošteva kdo, naj služi sledeča primerjava: pri 30 na novo sprejetih delavcih jih dobi NSZ 8, JSZ 8, ZZZ kot najmlajša organizacija seveda 10, tovarna sama da 3 in priljubljeni Čelesnik pa — enega samega! Kaj pravite, ali Vam je jasno zakaj je taka razlika n. pr. med JSZ in ZZZ na eni strani in med Čelesnikom na drugi? Zaradi tega, delavci

kar presodite sami, kam spadate. Videli boste potem, kje je mrtvilo in kdo Vam kaj doseže. Mrtvilo je in bo, dokler spet ne oživi SMRJ, podr. Jesenice in Javornik in ne začne z delom za korist delavstva pri KID. Čas liti. Zaradi tega pridite vsi ponosno in brez bojazni v svobodno strokovno organizacijo SMRJ in ne poslušajte osebnih koristolovcev. Imate dovolj preizkušnji: Slograd, Jesenice-KID, Jesenice-tekstilci, Kranj, Tržič itd. Ali še niste spoznali volkov v ovčjih kožah. Kadar čutijo, da jim obračate hrbit, zacvilijo kakor cvili pes, če se mu stopi na rep. Če bo treba, pa še kaj!

Čelesnik Ivan.

Važno predavanje. V nedeljo, dne 21. t. m. s pričetkom ob pol 10. uri dopoldne se bo vršilo v Delavskem domu delavsko predavanje. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Eržen iz Maribora in sicer prvi o Masaryku in delavstvu, drugi pa o socialni zaščiti. Delavci in delavke, pridite!

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zv. (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) dvojni spored: »Ulica do raja« v Hansom Moserjem v glavni vlogi in »Vse zaradi glazbe« z Hörbigerjem v glavni vlogi. Dodatki običajni. Sledi »Romanca«.

Kamnik

Masarykova spominska svečanost se bo vršila v soboto, dne 20. t. m. s pričetkom ob 20. uri v kinodvorani. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Eržen. Vabljene vsi delavci in vsi prijatelji prave demokracije.

Leše pri Prevaljah

Mladina spada v delavske kulturne društva! Mladini je treba vzgoje in izobrazbe. Delavska mladina ima obojega premalo. Ljudska šola ne nudi mlademu človeku tega, kar potrebuje na svoji poti skozi življenje in ko mlad človek zapusti šolo, postane navadno žrtev razmer, igračka usode, ker je brez odpornosti, in to baš radi pomanjkanja izobrazbe. Na seji »Vzajemnosti«, dne 20. oktobra je bilo govora o tem, kako pritegniti mladino naših rudarjev in upokojencev, ki ima že nad 15 let, k smotnemu delu v naši delavski kulturni organizaciji. Mladina, ki jo zaposlimo s kulturnim delom in ji nudimo priliko, da se izobrazi, ne bo pijančevala in se udajala življenjskim navadam, ki delajo človeka odurnega. Stariše pozivamo, da napolijo svoje šole odrasle otroke v »Vzajemnost«, da bodo postali dostojni ljudje, poleg tega pa tudi zavedni bojevnikovi za boljšo bodočnost. »Vzajemnost« pa bo morala seveda poskrbeti tudi za primerna predavanja in razviti svoje delo v vseh panogah, ki jih je mogoče v okviru statutov oživitvoriti.

Delavski pravni svetovalec

Jamčenje za prodanega konja (Pesje)

Vprašanje: Kupil sem konja ter mi je prodajalec jamčil, da konj nima nobene napake. Ker mi je bil konj premlad, sem ga prodal naprej, pa mi ga je kupec že čez 8 dni vrnil, češ, da ima konj mesečno slepoto. Takoj sem zapeljal konja k onemu, ki ga je meni prodal ter zahteval od njega, da ga vzame nazaj, pa je odklonil, češ, da je že minilo 6 tednov in da za konja več ne jamči. Ali lahko kljub temu zahtevam od prodajalca še povračilo škode, dasiravno je že minil jamčevni rok po zakonu?

Odgovor: Po zakonu jamči prodajalec tudi za hibe prodane živine ki so mu bile znane, pa jih je zamolčal, le 6 tednov. Če je ta rok že minil, ne morete več vložiti tožbe proti njemu.

Zahtevki nezakonske matere in otroka

Vprašanje: Pred 17. leti me je nez. mati tožila radi očetovstva njenega otroka. Pravda takrat ni bila rešena, ampak je bila odložena, da otrok nekoliko doraste ter da se ugotovi, če je kaj meni podoben in če sem jaz njegov oče. Po 17. letih je nez. mati pravdo obnovila in me je na podlagi preiskave krvi sodišče spoznalo za očeta. Otrok se sedaj že sam preživlja. Ali more nezakonska mati zahtevati od mene povračilo porodnih stroškov in pa izdatkov,

ki jih je imela za vzgojo in vzrejo otroka? Ali imam jaz še kakše dolžnosti napram otroku glede dote ali glede vzdrževanja?

Odgovor: Plačila porodnih stroškov nezakonska mati ne more več zahtevati, ker zadevni zahtevek zastara v treh letih. Tudi povračilo tega kar je uporabila za vzrejo otroka lahko zahteva le za zadnja tri leta, če je v tem času imela v to svrhu kake izdatke, za prejšnji čas je njen zahtevek že zastaral. Če se otrok sedaj sam vzdržuje, niste dolžni več prispevati k njegovemu vzdrževanju, bodete pa morali prispevati, ako bo otrok postal brez svoje krivde nesposoben za pridobivanje.

Čevlarski stroj (Rečica)

Vprašanje: Že leta 1923. mi je oče obljubil, da mi bo dal čevlarski stroj, radi tega, ker sem pri njem napravil večje število šiltov. Oče je pozneje posestvo izročil sestri, jaz pa sem odšel od doma in vzel seboj tudi stroj. Oče me je tožil radi vrnitve stroja in sedaj ne vem ali mu ga moram vrniti ali ne?

Odgovor: Če ste bili obsojeni, da morate očetu stroj vrniti, mu ga morate seveda izročiti, če pravda še teče pa ugovarjate, da Vam je oče dal stroj za šilte, ki ste jih napravili, in bo moralo sodišče tožbo zavrniti, če Vi dokažete, da je res bil med Vama tak dogovor.

Boj med demokracijo in diktaturo na Poljskem

Zlahta brani svoje postojanke.

Poljski narod se bori že več let za demokracijo na Poljskem, zlasti socialistično delavstvo in močno kmetiško gibanje. — Zlahta se boji demokracije. Voditelj fašističnih stremljenj je inšpektor vojske, maršal Ridz-Smygli, dočim je

predsednik republike, Moscicki, proti tem načrtom. — Za načrti maršala se ne strinjajo niti pristaši Pilsudskega, ki je oče sedanjega režima. Borba se vrši sedaj z ozirom na pritisk naroda med poljsko zlahtno.

Poljski socialisti se uveljavljajo

Predsednik republike razpravlja s predstavniki socialistov

Predsednik Poljske republike je sprejel predstavnike socialistične stranke in strokovnih organizacij v posebni avdienci. Pri tej priliki so mu socialisti izročili obširen memorandum, v katerem ga svare pred nadaljnjim sodelovanjem s fašistič-

nimi državami, ki se hočejo polastiti poljskega ozemlja in izzivajo vojno, v ostalem pa opozarjajo na to, da je treba prekiniti z diktaturo doma in razpisati volitve na podlagi demokratičnega volilnega reda.

V ogledalu

Senzacije protižidovskega boja. Časopisi, ki so pod vplivom nemške nacionalsocialistične propagande, v Ljubljani posebno »Slovenec«, radi prinašajo in pogrevajo krvave pravljice o židih. V Beogradu je v tem oziru še huje. Tam izhajajo neki dnevniki in listi, o katerih pravi »Nova Riječ«: »Najglasnejši kričači za čistost in obrambo rase kulture, najhujši borci proti vsemu, kar prihaja od zunaj, poznajo v teh svojih »čistih poslih« eno izjemo: kadar sprejemajo iz tujine denar in kadar gre za uvoz najrše gnoja in metod, ki so vredne samo še počestnih roparjev.«

Pri tem pa včasih temeljito nasedejo. Tako je Cicvaričev dnevnik »Balkan« nedavno začel dokazovati veliko vlogo, ki da jo igrajo židi pri sestavljanju programa zagrebške radio-postaje. In v tem senzacionalnem razkrinkavanju je nekdo dobro potegnul »Balkan«: v njegovem hujskaškem slogu mu je postal dopis, v katerem dokazuje, kako židi res nesramno vplivajo na zagrebški radio. Navedel je pa same izmišljotine, prikazal kot žide same čiste hitlerjence in arijece in našteval nastope ljudi, ki so že davno umrli itd.

In Cicvaričev »Balkan« je te potegavščine gladko natisnil kot svoja nova senzacionalna razkritja o programu zagrebške radio-postaje.

Tako je »resni« Cicvaričev dnevnik poročal, da je Egon Erwin Kisch (znani pisatelj, ki se z glasbo ne peča) v zagrebškem radiu dirigiral Beethovno 10. simfonijo (teh simfonij je samo devet); 29. aprila da je dirigiral Mendelsohn (ki je umrl že 1847. leta!) svojo židovsko, danes v Nemčiji prepovedano glasbo; 30. maja da je zagrebška postaja oddajala 3. dejanje opere »Palestrina« (ime samo že pove tendenco), ki jo je uglasbil Jud Abraham Pfizner. (Palestrina je največji kompozitor katoliške glasbe, Pfizner je pa nacionalsocialist!)

Dalje je bil 3. julija povabljen in drago plačan Anton Rubinstein, da je zapel samo dve židovski pesmi. Za to svoje enkratno gostovanje je prejel več, kakor zaslužijo naši domači pevci cel mesec. (V resnici je kompozist Rubinstein umrl že 1894. leta!)

6. septembra so štiročno igrali na klavirju Jud F. Grünbaum in madjarski žid Farkaš slavno Chopinovo simfonijo »Pastorale«. (Prva dva sta v resnici dunajska komika, Chopin sploh nima simfonij, a Pastorale je komponiral Beethoven!)

»28. septembra je deklamiral neki deček z Dunaja po imenu W. Busch prevode pesmi iz starega sv. pisma. Pesmi so seveda židovske, in ta deček... je tudi Jud.« (V resnici je bil W. Busch slavni nemški humorist in risar, avtor »Maksa in Morica« in je žal že davno v grobu!)

Članek s temi potegavščinami se je končal: »Napisal sem Vam to pismo v želji, da pomagam svoji domovini in da tudi jaz prispevam k temu, da se odpro oči mojih rojakov.«

In neznan dopisnik je res mnogo pripeljal k temu, da se odpro oči rojakov, ki se zdaj smejejo »Balkanu« in v sem meščanskim časopisom, ki prinašajo kot čisto resnico ne samo potegavščine, temveč tudi dobro premišljene, zavestne laži in senzacionalne »novice«.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljše uakov.

Priporočila se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom t.z.z.z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18. se priporoča cenj občinstvu za izdelavo oblačel za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava, Bogata izbira modnega blaga.

Naročajte tiskovine

v Ljudski tiskarni

Maribor, Sodna ulica št. 20

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

f. z. z. o. z. v Prevaljah.

Poštni predal št. 3.

Telefon interurban št. 5.

Poštni čekovni račun 12.048.

Brzjav: Kodes Prevalje.

Osnovna pisarna in centralno skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadrugh domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član društva lahko postane vsak. Delež znaša samo Din 100.—.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugh!

V slogi je moč, v delu rešitev!

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.